

gedeelte toe heeft n grond aangegeven. Iwaas moet noemen, atste maanden en, durft zoeken. Het an de Vrije Univer heeft, ook wanneer en, die in den laatste. In den strijd de V.U. gaande is ar voren; en er is enheid, dat zij, die lers zijn, het som dan komt er naast de punten ook nog kracht moet zoeken in den samengang et vooropstellen van zijn er, die in het velke door ons blad ook, die deze om en.

niet uit over de g der calvinistische daarin waardeer de rekte afwijking van met dankbaarheid vat synthetiseerenden laatste tijd a voorlichtings blijdschap, toch lijkt ze een terugblik in debat zou bre n tijd, toen tot den i. Bij een overzicht is, kan men beter estond. Wel mag li e vereeniging zelve overtuiging leeft, net het oordeel de k hier afbreken, ter

K. S.

Noordmans.)

chillen, die tusschen ans en de mijne lig dan is feitelijk reeds iste bladzijden van ag" ter oriëntering

reekt Dr Noordmans en" (hoofdletter van dit thema onder het n Geest". Ter sprake schen Evangelie en gelle en humaniteit, angelië en moraal

leze laatste pagina's, waarin Dr Noordler", en in verband ppen" voor het beel

rneemt al aanstonds in, Bavinck, Kuyper, ds de mijne het Dr ne schiep God den Dr Noordmans, "dat g". Ik spatieer dat

l van een geesti cheppingsdagen her, dag en nacht wor en van de wateren aks bij de schepping dam gescheiden. En -11) volgt, naast de i liep, een geweldige epping buiten Chri-t doek het spel van aln, den arbeid van pedans voor Ada en dylvoed. Gevolgd door emel te bestormen".

in zijn scholing als r gekomen zijn dan een zeer ingrijpend en de wijze, waarop " over de schepping Noordmans het doet. hij Kuyper volstrekt

iets anders dan „scheiden". O neen, wij vergeten niet, dat ook Dr A. Kuyper vank gepakt is door het woord „scheiden", gelijk dat in Genesis I voorkomt. Hebben we niet nog pas in ons Doleantienummer daaraan herinnerd? Zóózeer is dit Goddelijk „scheiden" als motief van het scheppingsbericht in de ooren van Dr Kuyper en in zijn ziel gedrongen, dat hij het er telkens weer over heeft. Niet toevallig was het, dat ook zijn zoon, Prof. Dr H. H. Kuyper, in „De Heraut" dit zelfde motief er bij de lezers ingehamerd heeft, hij schreef immers artikelen over „Hamadil", en dit hebreuwsche woord is juist ook ontleend aan hetzelfde scheppingsbericht en is een aanduiding van die zelfde scheidings-werkzaamheid van God.

En toch — het verschil is groot.

Reeds dit één is beslissend, dat bij Kuyper de „scheiding" van „water en droge", „licht en duisternis", „dag en nacht", „boven- en benedenwateren", een werk is der z.g. „tweede schepping". Deze „tweede" is door de gereformeerde dogmatiek onderscheiden van de „eerste", welke dan in Genesis I:1 zou vermeld zijn. De „eerste" schepping wordt zóó nadrukkelijk door de gereformeerde dogmatiek onderscheiden van de „tweede", dat zij zelfs, zoowel in het hebreuwsch als in het grieksch, dit verschil meent te kunnen uitdrukken in telkens weer andere woorden, als men n.l. deze woorden strikt zou willen nemen (wat de trouwens niet wetenschappelijk, hoewel ook niet tegen-wetenschappelijk sprekende bijbel zelf niet altijd doet). De eerste schepping is dan „maken" (bara, poleeo), de tweede is dan „het gemaakte toebereiden" of „in gereedheid brengen" (Asah, katartizoo). Maar men mag de „scheiding" (die immers tot de „tweede" schepping behoort) nimmer met de „schepping" zelf identiek verklaren. Want niet alleen is de „tweede" schepping veel en veel meer dan een „scheiden" (in den aangegeven zin) geweest, maar ook is de „eerste" schepping zelf allerminst „scheidend" geweest. Feitelijk valt reeds het „scheidende" werk der „6 dagen" onder de voorzienigheid van God.

De aandachtige lezer zal nog een tweede punt van verschil tusschen Dr Kuyper en Dr Noordmans hebben opgemerkt.

Waar blijft bij Dr Noordmans de zondeval?

Het antwoord op die vraag zal moeten gegeven worden, voordat men als goed gewaarschuwd man Dr Noordmans' verdere uitspraken over die „scheiding" lezen kan.

Want dat begrip „scheiden" speelt bij hem een zeer gewichtige rol. Men leze maar eens de volgende uitspraken:

„Goed en kwaad zijn niet twee dingen, waarvan men beurtelings kennis kan nemen. Het is een **scheiding** in onzen geest, zooals licht en duisternis, dag en nacht" (67).

„De bijbel zegt het zelf, dat kennis van goed en kwaad het goddelijk geheim is, dat achter de wereld steekt" (66.)

„Het zijn juist de groote, donkere machten, die in de Christelijke belijdenis van den Schepper naar voren komen en die scheiding zouden maken tot in alle eeuwigheid, als God zelf Zich niet midden in de breuk gesteld had" (67).

„De verhouding tusschen Schepper en Verlosser is niet die tusschen Maker en Hersteller" (68).

„Het is gevaarlijk(er), als men scheppen als maken en vormen beschouwt" (70).

„God is geen pottenbakker omdat Hij vaten maakt en boetseert, maar voorzover (!) Hij scheiding maakt tusschen het eene en het andere vat (Rom. 9:21). Scheppen is scheiden, geen vormen. God is een Geest en Hij werkt door oordeelen" (70).

„Aan de schepping van de zedelijke wezens ligt ten grondslag de scheiding tusschen goed en kwaad" (70).

Al deze uitspraken graven een diepe kloof tusschen Dr Noordmans' overtuiging en de mijne. Naar mijn vaste meening verlaat Dr Noordmans' dogmatiek hier den Christelijken bodem.

Maar de lezer voelt meteen, dat dus hier de kwestie van den zondeval haar actueel belang krijgt.

We zullen evenwel onze opmerkingen in dezen dienen te bewaren tot het volgende nummer.

K. S.

Openbaar debat.....

Merkwaardige mensen, tegenwoordig. Eerst hebben de heeren van de C.D.U. hun leergierige leden opgevoed met de wijsheid — we zijn democratisch — dat ondergetekendes redenen over de C.D.U. maar wat onzin zijn, of ze komen thans tot openbaar debat met veel gewicht inviteeren. Om misverstand te voorkomen, bericht ik, het volgende geantwoord te hebben:

Geachte Heer,

Voordat ik Uw vraag kan beantwoorden, zult U mij een dienst doen door mij uit de vakliteratuur te bewijzen,

a. dat de geneesheeren gewoon zijn hun patiënten, die aan nachtmerries lijden, uit te noodigen tot een openbaar debat;

b. dat de biografen van nog levende Don Quichotes hun helden uitnoodigen tot een openbaar debat.

In afwachting Uwer geëerde berichten teken ik,

hoogachtend,

Uw dw.,

(w.g.) K. SCHILDER.

K. S.

LITERATUUR EN KUNST

Verantwoordelijkheid bij literair genot.

I.

Ontvankelijkheid voor literatuur openbaart zich in de jeugd als „houden van lezen", ook wel reeds als „houden van gedichten". Dit genot is spontaan en argeloos. De betekenis van deze spontaneiteit kan men moeilijk overschatten. Toch volgt op later leeftijd vanzelf, d.w.z. naar den aard van onze menselijke natuur, de kritische bezinning, die begint met te vragen naar het waarom. Die vraag dringt zich op voor de gansche levenservaring. Nu doet zich echter het merkwaardige voor, dat velen, die toch gretig een antwoord op deze vraag zoeken voor allerlei, wat binnen hun gezichtskring komt, voor hun literair genot de neiging hebben een uitzondering te maken. Men heeft de vage vrees door de kritische bezinning de spontaneiteit te verliezen. Men leest om „het mooie", men neemt een roman of een bundel gedichten ter hand om zoo mogelijk de schoonheid er van te „ondergaan" en werkt, grootendeels onopzettelijk, alles weg, wat daarbij belemmerend zou kunnen optreden. Men trekt zoo noodig ook pro-memorise uit dat blijkbaar de schrijver een andere levensbeschouwing is toegedaan, en vermijdt daardoor de geestelijke botsing.

Iemand voor wien de literatuur als diepere geestesuiting betekenis gekregen heeft, zal echter ook zijn eigen lectuur moeten zien als een levensuiting die zelfkritiek eischt. De Christen dient daarbij voor zichzelf een antwoord te vinden op de vraag in hoeverre zijn literair genieten in overeenstemming is met zijn bewustzijn van roeping.

Er doen zich dan echter onmiddellijk een verwarrende hoeveelheid vragen op, waarbij men licht in de fout vervalt alle aandacht te concentreren op de groote kernvragen omtrent het wezen der schoonheid, der kunst, der Christelijke kunst.

Men vergeet dan dat, zelfs als men over een rijke hoeveelheid ervaringsmateriaal beschikt, er een bepaalde wijsgeerige aanleg en ontwikkeling voor noodig is om in staat te zijn methodisch juist, en dus met kans op werkelijk resultaat, deze problemen onder de oogen te zien.

Voor wie streeft naar een bewuste houding tegenover de literatuur en eigen literair genot, is het doeltreffender zich de vraag te stellen: Hoe moet ik als Christen staan tegenover een bepaald literair product?

* * *

Om een juist antwoord op die vraag te vinden is het wenschelijk zich er een denkbeeld van te vormen hoe een literair kunstwerk ontstaat. Ook bij een poging hiertoe bestaat echter het gevaar, dat men als niet-kunstenaar gaat oordeelen over dingen die buiten de eigen ervaring liggen. De veiligste weg is daarom te onderzoeken, hoe dichters en schrijvers zich over eigen literaire productie hebben geuit.

Het aantal uitingen van kunstenaars over het karakter van hun geestesarbeid is echter betrekkelijk gering. Dit behoeft ons niet te verwonderen. Michel Angelo zou op de vraag hoe hij toch zijn marmergroepen schiep, eens geantwoord hebben: „Heel eenvoudig, ik hou weg wat er niet bij behoort". Dit is meer dan het afwimpelen van een onbescheiden vrager. Ook al heeft misschien de beeldhouwer het nooit zoo gezegd, dan typeert het toch zijn arbeid, doordat het aanduidt hoe de kunstenaar tijdens zijn inspiratie met vastheid en zekerheid den stoffelijken vorm vindt voor wat in zijn geest aanwezig is. Een antwoord op de vraag is het evenwel slechts ten deele.

Een werk waarin een kunstenaar een volledige bezinning heeft geformuleerd over de wijze waarop de processen bij hem zelf verlopen, zullen we wel tevergeefs zoeken. Daarvoor zijn de processen te ingewikkeld. Het is ook niet te verwachten dat bij een kunstenaar, die naar zijn aanleg op het creatieve gericht is, het verlangen naar een dergelijke analyse groot zal zijn. We moeten het daarom doen met een aantal fragmentarische uitingen, waarin kunstenaars min of meer toevallig hebben geopenbaard wat hen dreef en hoe zij gedreven werden.¹⁾

Zij spreken dan van „poëzie die in het gehele lichaam tintelt", van een innerlijke werkzaamheid die weer is begonnen, van een openbaring van gevoel die zich wil uitstorten. Uit dergelijke uitingen valt af te leiden, dat literaire kunst geboren wordt uit een gevoel van onrust en beklemming.

Opmerkelijk is dat zeker niet altijd een bepaalde stof of een bepaald onderwerp de oorzaak is van die beklemming. Dit schijnt niet alleen te gelden voor een dichter, maar soms zelfs voor een roman- (Zie vervolg blz. 188.)

1) Zie voor uitvoerige behandeling en gegevens: G. Kalf, Inleiding tot de studie der Literatuurgeschiedenis, 1923; blz. 103—122.

Otto Behagel, Bewusstes und Unbewusstes im dichterischen Schaffen, 1906. (Met een reeks citaten in de aantekeningen.)



Een eenvoudig evangelie?

Evangeliseren is het brengen van het evangelie. Prediken en catechiseren is ook het brengen van het evangelie. Of ik spreek in een park, of dat een predikant voorgaat in een kerk, of een koor zingt in een ziekenhuis, of een dienaar des Woords catechiseert, het is hetzelfde evangelie. Als ik de belijdenis lees of een tractaatje in een bus stop, in die belijdenis en op dat blaadje moet hetzelfde evangelie staan.

Ik zal het nog sterker uitdrukken: in een dogmatiek en in een Zondagsschoolboekje moet hetzelfde evangelie staan. Anders moet die dogmatiek op den brandstapel of dat Zondagsschoolboekje moet op den brandstapel.

Dat zij dan vlammen!

Natuurlijk, er is ook allerlei onderscheid.

Onderscheid in de positie van hem, die dat evangelie brengt, ambtelijk of als behulpzel.

Onderscheid aan wie dat evangelie gebracht wordt, aan Gods Eigendom naar Het Verbond of aan de schare, die omdooit als schapen, die geen Herder hebben.

Onderscheid in de wijze waarop dat zelfde evangelie gebracht wordt.

Van die onderscheiden wijze zijn twee dingen te zeggen. In de eerste plaats, dat de evangelisatie het evangelie brengt in een hoofdsom.

In de tweede plaats, dat in de evangelisatie zoo-veel mogelijk gezocht wordt naar eenvoudige woorden en een bevattelijke wijze van voorstelling.

Dominee en evangelist gebruiken niet hetzelfde woordenboek.

Gewoonlijk noemt men daarom het Evangelie dat door de evangelisatie gebracht wordt een eenvoudig evangelie.

Wanneer men daar nu mede bedoelt, dat de evangelist zich beperkt tot een hoofdsom en die hoofdsom zoo dicht mogelijk bij de menschen brengt door zijn wijze van voorstellen, maar dat het toch hetzelfde evangelie is, dan heb ik tegen die uitdrukking geen overwegend bezwaar.

Maar als het hierop zou neerkomen, dat men in de evangelisatie een deel van het evangelie zou verdonkeremen, dan zou ik daartegen een ernstig protest willen laten hooren.

Men doet dat dan wel uit een goed hart. Men redeneert: de menschen moeten gered worden. Wat is de beste methode? Zouden wij hun niet een enigszins bekort evangelie mogen brengen? En dat andere maar bewaren als een zekere luxe voor bevestigde christenen? Deze gansche instelling is door en door vals.

Het is er maar niet om te doen dat een mensch verlost wordt, op welke manier dan ook.

God verlost ons zóó, dat Hij in ons de kennis en de begeerte wekt om alleen door God verlost te worden en alleen op Gods wijze. Van elke andere verlossing doet de Heere ons zeggen: De aangeboden verlossing niet aannemen.

O God, ik wil niet verlost worden ten koste van Uw eer, tot den prijs van Uw recht.

Zulk een verlossing wil ik ook aan de menschen niet brengen. Maar nu voelen wij ook, het brengen van een eenvoudig evangelie is nog niet een eenvoudige zaak.

Laat ik als voorbeeld nemen: de uitvoering van een muziekstuk. Als ik een opus moet uitvoeren, dan kan ik wel eens een noot verkeerd aanslaan, en een toon te lang aanhouden, als het geheel goed is, hinderen zulk een paar kleinigheden niet. Ik heb een gansche stof om de gedachte te vertolken, ik heb een groot materiaal van noten om zulk een foutje al spelend te herstellen. Maar moet ik een stukje spelen van tien regels, dan is het anders. Als ik dan één noot rek en een andere verkeerd kies, verandert het heele stukje van karakter.

Pas dit beeld nu toe op het onderwerp dat wij behandelen. Wie in de evangelisatie optreedt, behoeft geen theoloog te zijn. Maar de hoofdzaken moet hij grondig weten, moet hij beheerschen. Hij moet in de verbindingen geen fout maken.

Anders wordt zijn lied, d.i. zijn vertelling of toespraak of tractaat vals.

Nu is niemand musicus geworden zonder wel eens een valsche noot te hebben geblazen.

En ook in het werk der evangelisatie worden wij niet volwassen dan door onze fouten heen. Daarom gaat het niet.

Maar wij zullen daarom toch niet gaan zeggen: Valsch is voor die menschen goed genoeg?

Wij zullen toch niet zeggen: Laat het valsch zijn, als de menschen er maar mee gebaat zijn?

God de Heere stootte maar veel van die broeders en zusters in Zijn Wijngaard uit, die het charisma hebben ontvangen om wat men noemt een eenvoudig evangelie te brengen.

Mits het Zijn evangelie is en niet hun evangelie!

N. B.

schrijver, al zal het bij beiden wel uitzondering blijven.

Die oorspronkelijke stemming zoekt tot uiting te komen en die uiting geeft een gevoel van bevrijding. Het trachten naar die bevrijding is voor den kunstenaar een dringende behoefte en men krijgt den indruk, dat een opzettelijk zich verzetten tot ernstige storingen aanleiding zou kunnen geven. Die stemming komt over hem als iets van buitenaf en kan ook door geen enkel dichter opzettelijk worden opgeroepen. Wel is de aanleiding tot het ontstaan der stemming soms duidelijk aanwezig en soms ook zeer onbeduidend: het zien van een schilderij, een toevallige opmerking, een verzoek van een uitgever zelfs.

Maar wat ook de aanleiding tot het scheppen is, een diepe levenservaring of een op zichzelf onbelangrijk gebeuren, de drang tot scheppen zelf komt op uit het onbewuste.

Het verloop van het scheppen is dan weer zeer verschillend. Het kan spontaan en vlot plaats hebben, zoo zelfs, dat de schrijvende hand den gang der gedachten nauwelijks kan volgen en soms den voortgang hinderlijk remt. Ook de handschriften wijzen soms duidelijk uit, zelfs bij een zwaren dichterlijken vorm en een kunstigen strophentouw, hoe de schrijfaardigheid soms tot een jachtend tempo wordt opgevoerd, naarmate het gedicht vordert.

Toch is het volkomen onjuist de snelheid en storeloosheid van het scheppen als een criterium voor echte kunst te beschouwen. Grote kunstenaars vonden dikwijls met moeite en na herhaalde omwerking den bevredigenden vorm, ook soms na vele inzinkingen en lange perioden van rust. Men krijgt eerder den indruk dat de gaafste kunstwerken ontstaan, wanneer de bezieling zoo sterk en zoo langdurig is, dat zij met rustig kritisch toetsen van de echtheid en zuiverheid der uitdrukking gepaard kan gaan.

Alleen is in het laatste geval de kans grooter dat de stemming vervaagt en zich oplost, vóór het kunstwerk tot stand is gekomen. Klachten over dergelijke teleurstellingen zijn bij kunstenaars die kritisch genoeg zijn om zich in zoo'n geval niet door technische vaardigheid te laten misleiden, talrijk genoeg.

Niet de wijze van ontstaan, maar de kracht der bezieling is echter beslissend. De stemming komt op uit het onbewuste, ook de verklanking, zoowel rythme als woordkeus, is gedeeltelijk onbewust; de graad van bewustheid, waarmee de uiteindelijke vorm wordt gevonden die den kunstenaar de bevredigende bevrijding geeft, is individueel en zelfs momenteel bepaald. Ieder literair kunstwerk komt echter gedeeltelijk onbewust, gedeeltelijk bewust tot stand en is een geheel, dat organisch gegroeid is, doordat gewaarwordingen door de scheppingsactie zelf in het woord tot duidelijke bewustheid komen.

Hieruit volgt, dat een dergelijke geestesuiting ten nauwste samenhangt met de persoonlijkheid van den kunstenaar en dat de levens- en wereldbeschouwing, die ook de bewuste levenshouding en het onbewuste levensgevoel bepalen, van beslissenden invloed zullen zijn op het karakter van het kunstwerk.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCHETSEN

Moest de Messias lijden? En sterven? I.

Het bevestigend antwoord op de vraag: „Moest de Messias, de Christus, lijden?” was bezwaarlijk te geven door hen, die de messiaansche verwachtingen der Joden koesterden, ten tijde dat Jezus onder ons woonde.

Simeon wist het in dien tijd. Luc. 2:35, en ook een zwaard zal door uw eigen ziel gaan. En Johannes de dooper, toen hij Hem aanwees: Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Joh. 1:29.

Maar Petrus wilde er niet van weten. God beware U, Heere, dat zal U geenszins overkomen. Matth. 16:23, vertaling Ned. Bijbelgenootschap.

Men heeft de gedachte geopperd, dat Petrus tot deze reactie kwam, omdat Jezus hem sprak van het sterven van den Messias. Kende Petrus Jesaja 53 niet? En Psalm 22? De Zeventig, die gezegd worden het Oude Testament te hebben overgezet uit het Hebreeuwsch in het Grieksch, en zoo te hebben tot stand gebracht, wat wij gewoonlijk naar hen de Septuaginta noemen, hadden er misschien reeds begrip van, dat Jesaja, sprekend over den lijdenden Knecht des Heeren, den Messias bedoelde. Sommigen denken met zekerheid te kunnen zeggen, dat zij Psalm 22 Messiaansch verstonden.

Het zal ons wel nooit duidelijk worden, hoeveel of hoe weinig Petrus en zijn mede-discipelen hebben verstaan van de openbaring des Heeren in het O. T. zonder het onderwijs van Christus. Maar de Schrift geeft ons reden, te meenen, dat de vermelde onderscheiding tusschen lijden en sterven, spitsvondig is. Ze brengt ons op de hoogte

Het vermogen nu om zich in literaire kunst te uiten is een natuurlijke gave, die door God vrijmachtig aan enkelen geschonken wordt, onafhankelijk van het feit, of de kunstenaar zijn talent als een gave Gods erkent, aanvaardt en ontplooit.

Voor vele Christenen is het daarbij een moeilijkheid dat deze gave meer schijnt voor te komen buiten dan binnen den kring der geloovigen. Telkens duikt daarom de vraag op, hoe het toch komt dat de Christelijke kunst in gehalte dikwijls zoo ver blijft beneden het peil dat door niet-Christenen wordt bereikt. Wel maakt men zich dikwijls aan sterke overdrijving schuldig als gevolg van een eenzijdige belangstelling voor de moderne literatuur, maar dat neemt niet weg, dat de moeilijkheid bestaat. Men kan zich echter van dit feit niet afmaken door steeds maar te roepen om hoogere en betere kunst van Christenen. Men mag en moet hoopvol uitzien naar hoge kunstuitingen van Christenen, maar men mag daarbij niet uitgaan van de veronderstelling dat een Christen om zijn Christen-zijn betere kunst moet voortbrengen dan een ongeloofige. Deze veronderstelling komt voort uit een onjuist inzicht in de verhouding van God en de literatuur, als onderdeel van een onjuist inzicht in de verhouding van God en de zondige schepping.

Wij moeten er ons als Christenen van bewust zijn dat Christus het middelpunt is der wereld-geschiedenis, en dat, naar het raadsplan van God, in den loop der geschiedenis zich de groote scheiding voltrekt tusschen hen die het geloof in den Zoon ontvangen en door Christus zelf worden toegevoegd aan Zijn gemeente, en hen die den Zoon ongehoorzaam zijn en op wie daarom de toorn Gods blijft. Gods openbaring onderscheidt de kinderen Gods, die „door den Geest geleid worden” en de wereld, die den Zoon en de Zijnen haat, zonder oorzaak, omdat zij Hem niet kennen die den Zoon gezonden heeft. En de beloften omtrent den Geest, die hij hen blijven zal en in alle waarheid zal leiden, zijn er alleen en bij uitsluiting voor de Zijnen.

Maar het volstrekt zien van deze scheiding mag ons niet blind maken voor de andere waarheid dat ook de zondige mensheid als geheel haar beteekenis voor God behoudt. God, die Zijn zoon laat opgaan over bozen en goeden en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen, schenkt vrijmachtig Zijn gaven aan de geheele mensheid.

Die gaven, die zich in de mensheid openbaren als algemeen menselijke begaafdheden, deelt Hij ook ruimschoots uit aan hen die van Hem niet de genade ontvangen ze te besteden in Zijn dienst.

Dit geldt ook voor het terrein van de kunst. En als nu de ervaring leert — en aan dien indruk valt toch moeilijk te ontkomen — dat op dit terrein de begaafdheden zich dikwijls rijker openbaren onder ongeloofigen dan onder geloovigen, hebben wij dit te eerbiedigen en te bewonderen. Dat is meer dan er in te berusten. Want het roept ons op om de ontplooiing dier begaafdheden te zien als een voortgang in het wereldgebeuren waardoor God Zichzelf verheerlijkt.

De eerbiedige aanvaarding hiervan brengt dan echter ook voor ons de roeping mee bij het genieten van literatuur eenzijdig de ontplooiing dier van God gegeven begaafdheden na te speuren en te bewonderen, maar anderzijds ook bewust te willen

van een algemeene aversie bij de Joden tegen de veronderstelling, dat het deel van den Messias in iets anders zou bestaan dan in heerlijkheid. Weliswaar komt Petrus los, als Jezus van die beide lijden en sterven, gesproken heeft. Doch als Christus de Emmaüsangers onderwijst uit de Schriften, lezen we slechts het woord: lijden. Moest de Christus niet deze dingen lijden, en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan? Luc. 24:26. In Thessalonica handelt Paulus drie sabbatten achtereen met de Joden in hun synagoge, uit de Schriften, dezelve openende, en voor oogen stellende, dat de Christus moest lijden, en opstaan uit de dooden. Hand. 17:3. Der Joden ergernis is het kruis, 1 Kor. 1:23, Gal. 5:11, waaraan de Heere zoowel geleden heeft, als gestorven is.

We zullen later nog zien, dat onder de latere Joodsche theologen de gedachte rees, door hun exegese van Oud-Testamentische profetieën, dat de Messias lijden kon, maar dat de echte Messias niet kon sterven. Doch zulke gedachten kwamen pas bij de Joden op, toen de kerk de wereld aan te veroveren was. En ze werden nimmer populair. Petrus, redeneerend krachtens vleesch en bloed, zal er niet anders over hebben gedacht dan de Emmaüsangers, en de Joden in Thessalonica, en al diegenen, wien het kruis een ergernis was.

Maar hoe speelde de synagoge het klaar, de volle aandacht te richten enkel en alleen op de glorie van den verwachten Messias, terwijl ze toch ook Jesaja 53 las?

Door een precies averechtsche verklaring te geven van deze Schrift!

We kennen deze exegese nog uit den Profeten-targoom van Jonathan.

Een Targoom is een parafrase van de Schrift. De Targooms ontstonden uit de gewoonte, de wekelijksche voorlezingen der Schriften van het

zien waar en hoe deze gaven zondig worden misbruikt.

Het weten dat God vrijmachtig, ook in dezen tijd, Zijn gaven uitdeelt, zal ook mild, maar tegelijk veelvuldig stemmen tegenover den Christen-kunstenaar. De Christen is niet geroepen om op het terrein van de kunst topprestaties te leveren, die de kunstuiting van ongeloofigen in alle opzichten overtreffen, maar wel om in gehoorzaamheid de hem persoonlijk geschonken gaven tot volen rijkdom te ontwikkelen. Die gehoorzaamheid zal hem wezenlijk onderscheiden van den ongeloofigen kunstenaar.

De Christen-kunstenaar heeft, daar ook zijn literaire begaafdheid ligt op het terrein van het algemeen menselijke, niet de toezegging dat zijn uitingen die der ongeloofigen steeds zullen overtreffen en dus ook niet de roeping zich dit ten doel te stellen. Maar wel heeft hij als Christen rijke beloften die de wereld mist. Ook bij hem hangt de onbewuste, zoowel als de bewuste activiteit die hem tot kunstuiting dringt, ten nauwste samen met zijn persoonlijkheid. Voor de ontwikkeling van die persoonlijkheid, — en dus ook voor de zuiverheid van de openbaring er van in zijn kunst — is hij als Christen zeker van een overstelpenden rijkdom van „vruchten des Geestes”, die vanzelf groeien en in biddende gehoorzaamheid worden gekweekt.

H.

D. J. G.

III ZIELKUNDE III

De Philosophie bij het Creatianisme.

IV.

Nog een ander veld van onderzoek naar de erflikheid van geestelijke eigenschappen wordt ons geboden door de tweelingen-studie. Tal van romanschrijvers hebben zich er op toegelegd, om de invloeden van geboorte en opvoeding van tweelingen tegen elkander op te wegen. Wie kent niet de twee appeltjes van Frits Reuter, Lina en Mina, uit zijn werk: „Ut mine Stromtid”? Of de tweeling Isidor en Julian uit Gottfried Kellers werk: „Martin Sander”? Of de tweeling Maria en Katharina uit „Perpetua” van Wilhelm von Scholz? Deze laatste verhaalt, dat hare ouders de tweelingen soms alleen onderscheiden konden, als ze bij elkaar waren. En Keller vergelijkt zijn tweelingbroeders bij twee instrumenten, die op elkaar afgestemd zijn.

De medische wetenschap had reeds lang te voren onderscheid gemaakt tusschen tweelingen, die al eenzelfde ei of uit twee verschillende eieren geboren zijn. Deze laatste verschillen meer dan de eersten. Volgens de metingen van de verstandelijke begaafdheid door Walter Köhn, waarbij het cijfer 1,00 volle overeenstemming beteekent, behaalden gewone tweelingen de correlatiecijfers 0,5 tot 0,60, maar de één-eigen het cijfer 0,90. Praktische psychologen, zooals Prof. Müller te Tübingen hebben daarbij ook onderzocht den invloed van de omgeving op identische (eeneigen) tweelingen. De tweelingen B. en J. werden, 14 dagen oud

O. T. begrijpelijk te maken voor het volk, in een tijd, toen het volk Arameesch sprak, en den Hebreuwschen grondtekst van de Wet en de Profeten niet meer verstond. Naast den voorlezer kwam dan in de synagoge een vertolker staan, die na ieder vers of na eenige verzen het voorgelene vertaalde in de Arameesche volkstal. Den Targooms werden ook schriftelijk overgeleverd, en zoo is ons een heele serie bewaard. De gewoonte, om deze vertalingen te geven, bestond reeds in den tijd van Gamaliël, Paulus' leermeester, en dus in den tijd van Jezus.

De laatste hand aan den Profeten-targoom van Jonathan werd gelegd tegen het jaar 400. Maar dat was de laatste hand. Zijn exegese is veel ouder, en kan ons inderdaad een indruk geven van den weg, dien men in de synagoge insloeg, om bij de lezing van Jesaja 53 toch geen andere voorstelling te wekken, dan die geliefkoosde van de heerlijkheid van den Messias.

We nemen uit dezen Targoom over het gedeelte, dat over Jes. 52:13—53:12 handelt, en plaatsen ernaast de vertaling, die Prof. Ridderbos in de Korte Verklaring ervan gaf.

Targoom.

Hoofdstuk 52.

13 Zie, het zal mijn knecht, den Messias gelukken; hij zal verheven zijn en groot en zelfs zeer machtig worden.

14 Zoals het huis Israëls vele dagen lang op hem gehoopt heeft, toen onder de volken zijn aanzien en glans schamel was voor de menschenkinderen, zoo zal hij vele volken verstrooien. Zijnentwege zullen koningen zwijgen en de hand op hun mond leggen; want wat hun niet verteld werd, hebben zij gezien, en ze aanschouwden, wat ze nimmer hoorden.

Ridderbos.

Hoofdstuk 52.

13 Zie, mijn Knecht zal voorspoedig zijn, hij zal stijgen en zich verheffen en zeer hoog zijn.

14 Gelijk velen zich over u ontzet hebben — zoo u vormd, geen man gelijk was zijn gestalte en zijne gedaante niet als die der menschenkinderen — 15 alzo zal hij vele naties doen opspringen, ja koningen zullen om hem hun mond te sluiten; want wat hun niet verteld werd, hebben zij gezien, en wat zij niet gehoord hebben, hebben zij waar.

bij verschillen elkaar niet we...
212 punten er...
karakter stem...
De opvoedin...
in de ontwik...
waarin één v...
had genoten e...
doch de ande...
gentie-meting...
verrichtingen...
gemiddeld cij...
onderzochte p...
Nog uitgebr...
twee- en drie...
indiekring...
weelingen va...
de omvang v...
hadden een l...
hoopen toen z...
lijna denzelf...
men drielinge...
drie blonde h...
de heup, alle...
allen slechte...
aties onderzo...
het resultaat...
lage cijfers be...
J. Lange vo...
weelingen d...
hadden tot de...
de afwijkinge...
steer en die...
De psychisc...
lijten heeft...
zielsdispositi...
gronde ligt...
A. Hoffman g...
chologie, 1933...
verankerde g...
kind erfelijk...
mogelijkheid...
slechts de vo...
treft. Wellich...
er slechts we...
niet alle kind...
lamburg vor...
leerlingen, d...
Anderen bi...
nemen iedere...
en iedere 300...
Een ander...
verstandelijk...
temperament...
tusschen iden...
in zijn bel...
wezen van d...
duidelijke w...
gebracht mel...
Mendel, Hey...
J. Versluis e...
eerste conclu...
zelf beschou...
erven”, is o...
ook eenige a...
de door Pro...
conclusies, v...
Daartoe be...

Hoofdstuk 53

1 Wie geloe...
boschap, en d...
van den arm v...
wien werd zij r...

2 De rechtva...
al groot word...
als als bloemen...
en als een boom...
als aan waterk...
zo groot zal...
belijge geslacht...
land, dat hem...
Niet een profet...
zijn verach...
trens voor hen...
gewone vrees...
die glans zal...
want ieder, die...
wen zal, zal n...
hem opblikken.

3 Al wordt...
het verachting...
lijheid van al...
den verdwijnt...
wek zijn en t...
nan der smart...
het aangezicht...
ich van ons...
400 veracht zi...
stond.

4 Daarom...
doen voor ot...
wie zonden zu...
wij vergeven...
wij geacht zijn...
verstootten, v...
Jahve en neer...

5 En hij...
het heilighdom...
tijd was doo...
trijgegeven...
en. Maar do...
de vrede groe...
na, en wanne...
worden hoore...
scheld vergeve...